

Kulturmiljöprogram Emmaboda kommun

Emmaboda tätort

Läsanvisning för områdesbeskrivning i kulturmiljöprogram

Emmaboda kommuns reviderade kulturmiljöprogram färdigställdes 2016 och består av 65 områdesbeskrivningar, en för varje miljö som inventerats inom projektet. Inom projektet har även GIS-information avsedda för kommunens handläggarkartor tagit fram. Fördelningen av antalet miljöer mellan socknarna ser ut som följande: Algutsboda socken – 19 miljöer, Långasjö socken – 19 miljöer och Vissefjärda socken – 24 miljöer. Därutöver har områdesbeskrivningar även tagits fram för tätorterna Lindås och Emmaboda. Nedan följer en beskrivning av områdesbeskrivningarnas upplägg och anvisningar hur de bör läsas.

Kartan

Områdesbeskrivningarna inleds med en karta över den aktuella miljön med olika markeringar som ger information om området och dess kulturhistoriska värden – huvudområde, kärnområde, fornlämningar och övrig kulturlämning.

- *Huvudområden* är områden med kulturhistoriska värden. De bidrar till förståelsen för området, genom att belysa ortens landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling. I nästan alla bymiljöer finns områden i byns utkant som historiskt haft ekonomisk betydelse, som exempelvis madängar med madhus, fiskevatten, kvarnplats eller andra områden som besitter kulturhistoriska värden.
- *Kärnområden* är mindre områden inom miljön med särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.
- *Fornlämningar eller potentiella fornlämningar* anger ett utdrag av de lämningar som finns registrerade i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister, (FMIS). De lämningar som redovisas på kartan har någon av följande antikvariska bedömningar i FMIS: "fornlämning", övrig kulturhistorisk lämning" eller "bevakningsobjekt". Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.
- *Övrig kulturlämning* anger andra kulturhistoriska objekt och lämningar som upptäckts i samband med inventeringsarbetet, men som inte är registrerade i FMIS, exempelvis en vällagd stenmur, odlingsrösen, en husgrund, en linugn eller en förfallen byggnad.

Kulturhistorisk värdeklassning

Under kartan anges vilken *kulturhistorisk klassning* miljön har i skala 1–3. Värdeklassningen är kopplad till huvudområdet, med undantag av Lindås och Emmaboda där klassningen istället knutits till respektive kärnområde.

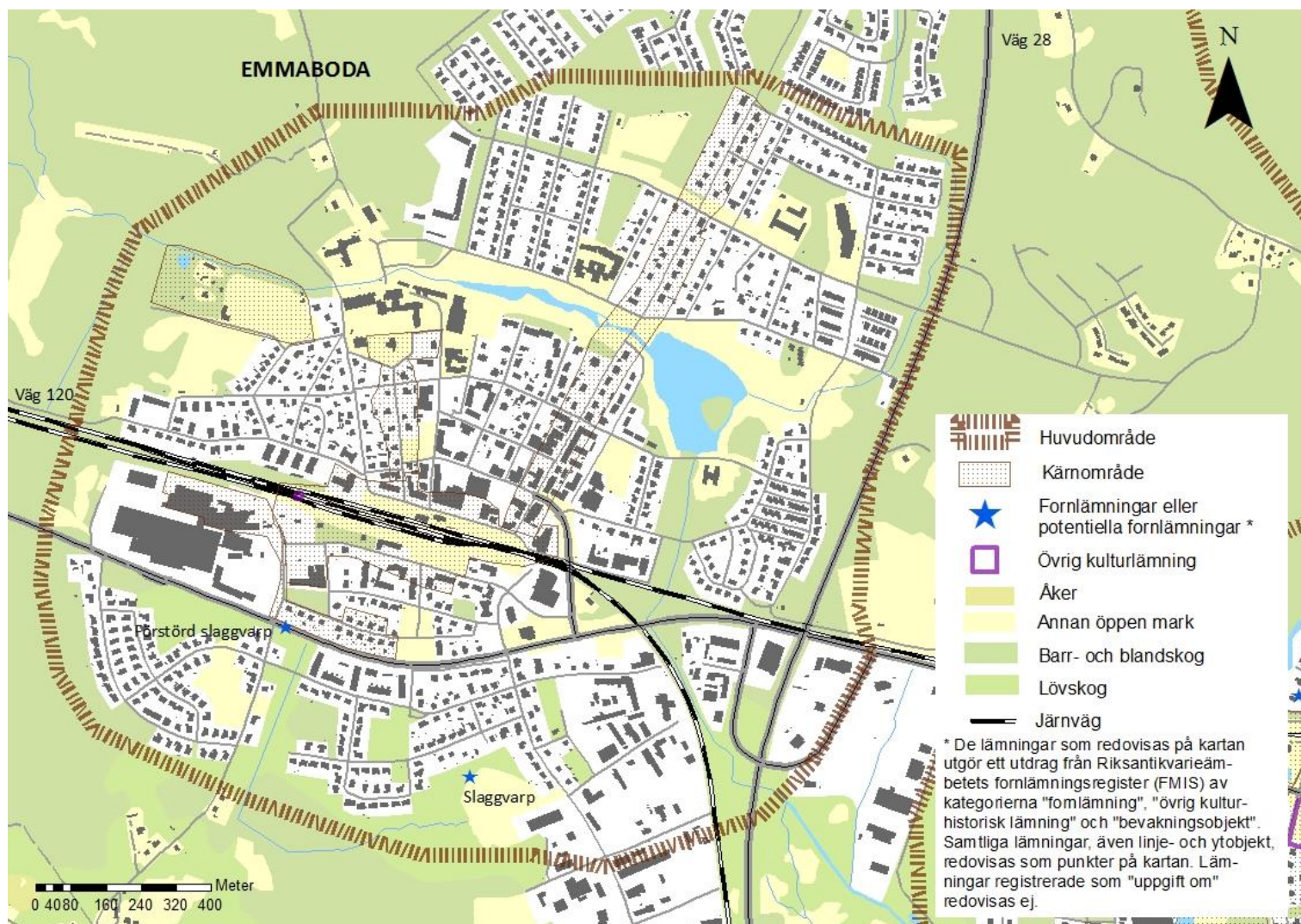
- Klass 1 – miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett regionalt eller nationellt perspektiv. Här ingår de områden som utgör miljöer av riksintresse för kulturmiljövärden och som är skyddade av Miljöbalken, de nationellt uppmärksammade glasbruksorterna och platser tydligt förknippade med författaren Vilhelm Moberg samt ett fåtal andra miljöer som är av mycket stort kulturhistoriskt värde för kommunen.
- Klass 2 – miljön har höga kulturhistoriska värden ur ett kommunalt perspektiv.
- Klass 3 – miljön har ett visst kulturhistoriskt värde och är intressant ur ett kommunalt eller lokalt perspektiv. Ofta finns det omständigheter i miljön som otydliggjort dess kulturhistoriska värden, exempelvis igenväxning av odlingslandskapet, ombyggda eller moderniserade byggnader, riven bebyggelse.

I den efterföljande färgutan redovisas miljöns anknytning till kulturmiljöprofilens teman, vilket illustrerats med block i olika färger.

Själva texten i områdesbeskrivningarna inleds med en ingress, vilken utgör en sammanfattande värdebeskrivning av miljön där de viktigaste värdena omnäms. Därefter följer en övergripande beskrivning av huvudområdet och objekt av särskilt värde som ligger inom detta, det vill säga utanför kärnområdet, samt en värdebeskrivande text om kärnområdet med de objekt som ligger inom detta. Textavsnittet avslutas med en litteraturlista.

Därefter följer tre punktlistor; "Särskilt värdefulla karaktärsdrag, områden och objekt", redovisning av "Befintligt skydd" som finns för miljön och "Antikvariska rekommendationer och förslag till skydd". Områdesbeskrivningarna avslutas med historiska kartor och ett stort antal nytaga bilder med bildtexter som i stor utsträckning innehåller fastighetsbeteckningar.

Omslagsbild: Järnvägen är en viktig symbol för Emmaboda kommun.

Karta över Emmaboda huvudområde.

EMMABODA TÄTORT

Lyckebyån som resurs: ER-sjön

Skogen som resurs: Träförädlingsindustrier som f.d. Emmaboda möbelfabrik (idag återvinningscentral)

Glasproduktion: Emmaboda Glasverk med fabriksbyggnader och arbetarbostäder.

Järnvägen: Stationsområdet med stationshus, järnvägshotell, godsmagasin och järnvägsbyggnader. Emmaboda som stationssamhälle.

Viktig industri: Glasverket, f.d. möbelfabriken, Emmaboda mekaniska verkstad, Emmaboda Granitslöjd.

Motorkulturen: Vulk-verkstaden, Olssons maskin (f.d. fordonshall).

Emmaboda tätort gestaltar betydelsen av järnvägens etablering på 1870-talet och den utvecklingskraft som den förde med sig. På mindre än ett sekel förvandlades Gantesbos kohage till centralorten Emmaboda. Möjligheterna att utvinna, förädla och försälja områdets naturtillgångar förbättrades drastiskt och en mängd industrier växte fram. Det visuellt framträdande Emmaboda glasverk utgör en dominant bland dessa. Många verksamheter hade träet som råvara, vilket uttrycks i såväl möbel- och snickerifabriker som Storgatan, där påfallande många av de påkostade husen uppfördes av personer med koppling till trähanteringen. Motorismens kulturmiljöer är också påfallande i Emmaboda. Handeln har haft betydelse för ortens framväxt och bidragit till att skapa ett tydligt centrum i anslutning till järnvägsstationen. I dagens Emmaboda kan samhällets utveckling avläsas genom den varierande bebyggelsen från olika tidsepoker.

Huvudområdet utgörs av de centrala delarna av tätorten Emmaboda, som sedan 1971 är centralort i Emmaboda kommun.¹ Innan 1874, då järnvägen satte Emmaboda på kartan, låg byn Gantesbo med två gårdar på platsen.² Då järnvägsförbindelserna mellan Växjö, Kalmar och Karlskrona projekterades beslutades att lägga en järnvägsknut på exakt lika avstånd mellan de tre orterna. I en hage tillhörande byn Gantesbo, i skärningspunkten mellan Kalmar och Kronobergs län, förlades en järnvägsstation med bangård som invigdes 1874. Man valde att benämna den nya stationsorten Emmaboda efter den mer välkända grannbyn Emmabo. Av den ursprungliga järnvägsbebyggelsen³ finns endast stationshuset och en stenkällare bevarade (Emmaboda 2:5). Av den ursprungliga bybebyggelsen finns endast mangårdsbyggnaderna kvar. På Rådhusgatan ligger mangårdsbyggnaden (1901) som hörde till Gantesbo B, den östra gården, (Eken 16), medan mangårdsbyggnaden från Gantesbo A, västra gården, är flyttad till hembygdsparken.

Gatorna i huvudområdets centrala del har kvar den sträckning de fick då samhället anlades under sent 1800-tal, då de äldre byvägarna kompletterades med nya vägsträckningar.⁴ Järnvägsområdet och de nyanlagda vägarna blev bestämmande för samhällets utveckling och utgör än idag tydligt centrala miljöer i Emmaboda. Inom området återfinns flera olika typer av bebyggelsemiljöer med olika karaktärer. Ortens centrum är beläget i anslutning till järnvägsstationen och utmed Järnvägsgatan samt i närområdet norr om denna, se vidare *Kärnområde Järnvägsmiljön, Järnvägsgatan och Långgatan* och *Kärnområde Storgatan* samt *Kärnområde Kyrkogatan och kyrkomiljön*. Miljön har en påtaglig offentlig

¹ 1969 bildades Emmaboda kommun av Emmaboda köping, Vissefjärda och Algutsboda landsortskommuner (socknar). I samband med kommunreformen 1971 tillkom också Långsjö socken.

² De två mangårdsbyggnaderna stod på höjden där kyrkan är belägen idag, omgivna av ekonomibyggnader och ett antal steniga åkrar i närheten av husen, samt utmarker med hagar, mossar, mader och kärr. Ägora avgränsades mot norr och öster av Bjurbäckens flöde.

³ Förutom stationshuset fanns även en banvaktstuga, magasin, lokstall och en ekonomibyggnad.

⁴ Järnvägsgatan var den första gatan som anlades mellan stationshuset och ett godsmagasin. Där mötte nuvarande Storgatan (Algutsbodavägen) som förband Emmaboda station med landsvägen mellan Karlskrona och Eksjö. Nuvarande Kyrkogatan (Krysebodavägen) och Rådhusgatan (Gantesbovägen) gick mellan stationsområdet och de två gårdarna i Gantesbo och vidare mot byn Kryseboda. Långgatan söder om järnvägen anlades också på 1870-talet och förband orten med Långsjö.

karaktär med stationshus, resecentrum, järnvägsplan, butiker och kombinerade affärs- och bostadshus.

Samhällets äldsta bebyggelse återfinns framförallt i området norr om järnvägen, på höjden mot den ursprungliga bybebyggelsen. Området kom att växa fram efter att Karlskrona-Växjö Järnvägsaktiebolags köpt den västra gården i Gantesbo, litt. A, år 1901.⁵ Samhällets tillväxt tog då riktig fart och under 1900-talets första decennier utvecklades Emmaboda till ett industriellt centrum. I området finns övervägande villor med tillhörande uthus och omgivande trädgårdar, men även några flerfamiljshus. Ett område som utmärker sig är kvarteren öster om Konsulgatan. Här ligger flera egnahemsvillor, uppförda under 1920- och 1930-talen, varav ett fåtal av husen ännu är exteriört välbevarade. Flertalet av villorna är ljusmålade 1,5-planshus under brutna tak, vilket ger området en enhetlig karaktär (Rönnen 11), och ett fåtal villor har funkisinspirerad arkitektur i bevarat utförande (Rönnen 2). I kvarteret Kastanjen norr om Järnvägsgatans västligaste del ligger ett område med sex flerfamiljshus, uppförda under 1940- och 1950-talet. Husen är byggda som smalhus för att ge ljusa lägenheter. De tre flerfamiljshusen i kvarterets södra del uppfördes i privat regi.⁶ Dessa hus är, förutom utbytta portar, ännu exteriört mycket välbevarade med ljust putsade fasader respektive gult tegel och tidstypiska detaljer avseende balkonger, räcken, fönster (Kastanjen 7, 8 och 9). I området norr om järnvägen finns än idag viktiga samhällsinrättningar som kommunhus, skola, kyrka och frikyrkor, hälsocentral, Folkets Hus, idrottsplats och hembygdspark. I de centrala delarna finns flera tomter som saknar bebyggelse. Dessa är ett resultat av de rivningar som utförts av Emmabodas äldsta byggnadsbestånd långt fram på 1900-talet.⁷

Alldeles norr och söder om Bjurbäcken ligger idag Bjurbäcksskolan. I det norra området, som tidigare hörde till Kryseboda, låg tidigare Emmaboda tapetfabrik (1921) som utgjorde en viktig arbetsplats fram till 1968 då den brann ned.⁸

Nordost om Bjurbäckens flöde ligger sammanhängande villaområden, uppförda under framförallt 1940–1970-talet på mark som köpts upp från de omkringliggande byarna.⁹ De nuvarande villaområdena tillkom som en del av den långsiktiga planering man lade grunden till genom 1936 års stadsplan, där nya gatudragningar, torg, affärs- och bostadsbebyggelse, villaområden och industriområden utpekades. Bristerna på en långsiktig planering hade då sedan en tid börjat göra sig gällande i samhället, som sedan 1930 var upphöjt till köping.

⁵ På den östra Gantesbogården bedrevs jordbruk fram till 1939, då Emmaboda köping inlöste delar av marken för samhällsbebyggelse. År 1957 inlöstes de övriga delarna av fastigheten genom expropriationsförfarande.

⁶ De tre övriga flerfamiljshusen i kvarterets norra del uppfördes åren 1951–52 av den nybildade kommunala stiftelsens Emmabodahus, ritade av arkitekt Nils E Larsson i Nybro. Dessa är idag exteriört förändrade genom tilläggsisolering, utbytta fönster, portar och takmaterial (Kastanjen 15).

⁷ Många rivningar har genomförts trots allmänhetens protester. En kontroversiell rivning skedde 1984 inom skolområdet söder om Bjurbäcken då en skolbyggnad från 1934 revs. Den första skolbyggnaden i området från 1911, revs redan 1968. Den äldsta skolbyggnaden idag i området är uppförd 1953, idag högstadieskola (Eken 10).

⁸ Fabrikens disponentvilla, "Vita huset", revs 2015.

⁹ Emmaboda tätort har genom olika inköp under 1930–1960-talet från byarna Gantesbo, Grimmansmåla, Kryseboda och Rassebygd ägar utvidgats mot norr.

Karta över byn Gantesbo år 1828, det område som idag utgör centrala Emmaboda. Dagens järnväg och gator är inritade.

Karta över Emmaboda samhälle år 1942. Kyrkan ligger på den plats där Gantesbos gårdsbebyggelse låg.

Perioden 1930–1970 växte samhället påtagligt. Ett område som utmärker sig särskilt är ett sammanhängande område med kedjehus kallat "Ångermanland" som har flera tidstypiska kvaliteter (kvarteren Röksvampen, Champinjonen, Fårtickan, Smörsoppen och Kantarellen, 1961).¹⁰ I ett område öster om Emmaboda centrum ligger "ER-sjön", vilket tidigare utgjorde ett madområde i anslutning till Bjurbäcken. Sjön skapades 1955 då området grävdes ur. Projektet bekostades genom en donation av fabrikör Erik Reinhold Johansson som kom att namnge den nya sjön.¹¹ Sjön omges sedan 1960-talet av ett parkområde och utgör idag ett karaktärsskapande rekreationsområde i samhället.

Området söder om järnvägen har en påtaglig industriell prägel, där Emmaboda Glasverks fabriksbyggnader i väster utgör en tydlig dominant (kv. Örnen), se vidare *Kärnområde Emmaboda Glasverk och Hagagatan*. De tidigaste industrierna¹² som grundades redan under sent 1800-talet låg norr om järnvägen. I början av 1900-talet, med en kulmen på 1920–1930-talet, grundades flera tillverkningsföretag, framförallt snickeri- och möbelfabriker, glasförädling och stenindustrier. Dessa industrier kom framförallt att koncentreras söder om järnvägen på mark som hört till byarna Lindehult och Kimbramåla. I de sydöstra delarna har ett större sammanhängande industriområde växt fram. Området har övervägande sentida industribyggnader, men omfattar en del äldre verksamheter, som exempelvis den för orten utmärkande stenindustrin. Emmaboda Granit¹³ (Tranan 2) går tillbaka till 1907 då Br. Svenssons Stenhuggeri startades vid Algutsbodavägen, idag Storgatan. Emmaboda Granitslöjd (Hackspetten 1) och AB Emmaboda Gravvårdsindustri (Hägern 2) som också finns i samma industriområde, är avknoppningarna till Br. Svenssons Stenhuggeri.

Området söder om järnvägsspåren har en tydlig karaktär som järnvägsmiljö, se vidare *Kärnområde Järnvägsmiljön, Järnvägsgatan och Långgatan*. Söder därom ligger ett större sammanhängande villaområde med bebyggelse från olika tidsperioder samt ett antal flerfamiljshus uppförda under efterkrigstiden. Bland villabebyggelsen finns flera exteriört välbevarade bostadshus (exempelvis 1930-talshus på Falken 2, Vadaren 2, Koltrasten 1, Storken 2, Beckasinen 3). På en tomt i villaområdets utkant ligger en småskalig industrimiljö från 1920-talet med höga originalvärden, Emmaboda mekaniska verkstad (Falken 5). Här har man tillverkat hydroforpumpen "Svensk" sedan 1926.¹⁴ I interiören finns ursprungliga material och detaljer samt äldre maskinutrustning. I området, utmed Södra vägen, ligger även Emmabodas första skolbyggnad (1904) kallad "Kimbramålaskolan", idag privatbostad (Orren 9). Skolhuset är flyttat från Knappsmåla. I takt med att befolkningen i det nya samhället växte blev skolan snart otillräcklig, och redan 1911 uppfördes en ny skola norr om järnvägen. Husets exteriör är välbevarad sedan en ombyggnad utfördes kring 1920-talet. På tomten finns en uthusbyggnad från tidigt 1900-tal vilken kompletterar miljön, dock i sämre skick.

¹⁰ Kedjehusen uppfördes som enskilda fastigheter av byggmästare Ruben Franzén, Broakulla.

¹¹ Marken där sjön ligger skänktes av ägaren av Gantesbo B, Anna Johansson. Den konstgjorda sjön anlades i syfte att bli samhällets badplats, men belades snart med förbud p.g.a. det ojämnna vattenflödet.

¹² En bobinfabrik och en tändsticksfabrik grundades redan under sent 1800-tal öster om järnvägsområdet respektive utmed Algutsbodavägen

¹³ Företaget nådde sin topp beträffande antalet anställda på 1930-talet med ca 120 anställda.

¹⁴ Nuvarande ägare, den tredje i raden, har avvecklat verksamheten och driver endast reparationsverkstad. Industrimiljön är utpekad i rapporten "Emmaboda kommuns industriarv", framtagen av Kalmar läns museum 2008.

Spår från förhistorisk tid finns i form av sex registrerade platser där man tidigare hittat spår av slaggvarpar. Strax nordväst om Bökön (RAÄ-nummer Vissefjärda 10:1), sydost om glasverket (RAÄ-nummer Vissefjärda 11:1) och fyra stycken söder om järnvägen (RAÄ-nummer Vissefjärda 12:1, Vissefjärda 13:1, Vissefjärda 14:1 och Vissefjärda 9:1).

Astern 1, flerfamiljshus vid Torggatan.

Astern 9, enbostadshus vid Linnégatan.

Rönnen 11, vid Torggatan.

Eken 16, f.d. mangårdsbyggnaden vid östra gården i Gantesbo.

Blåsippan 3, Vulk-verkstad vid Götgatan.

Kastanjen 8, flerfamiljshus vid Järnvägsgatan.

Hackspetten 1, Emmaboda Granitslôjd vid Rôrgrând.

Falken 5, Emmaboda mekaniska verkstad vid Ôstra Sveagatan.

Orren 9, f.d. skoldus vid Sôdra vâgen.

Falken 2, enbostadshus på Ôstra Sveagatan.

ER-sjön.

Blåklinten 3, bostadshus vid Linnégatan med fina arkitektoniska kvaliteter.

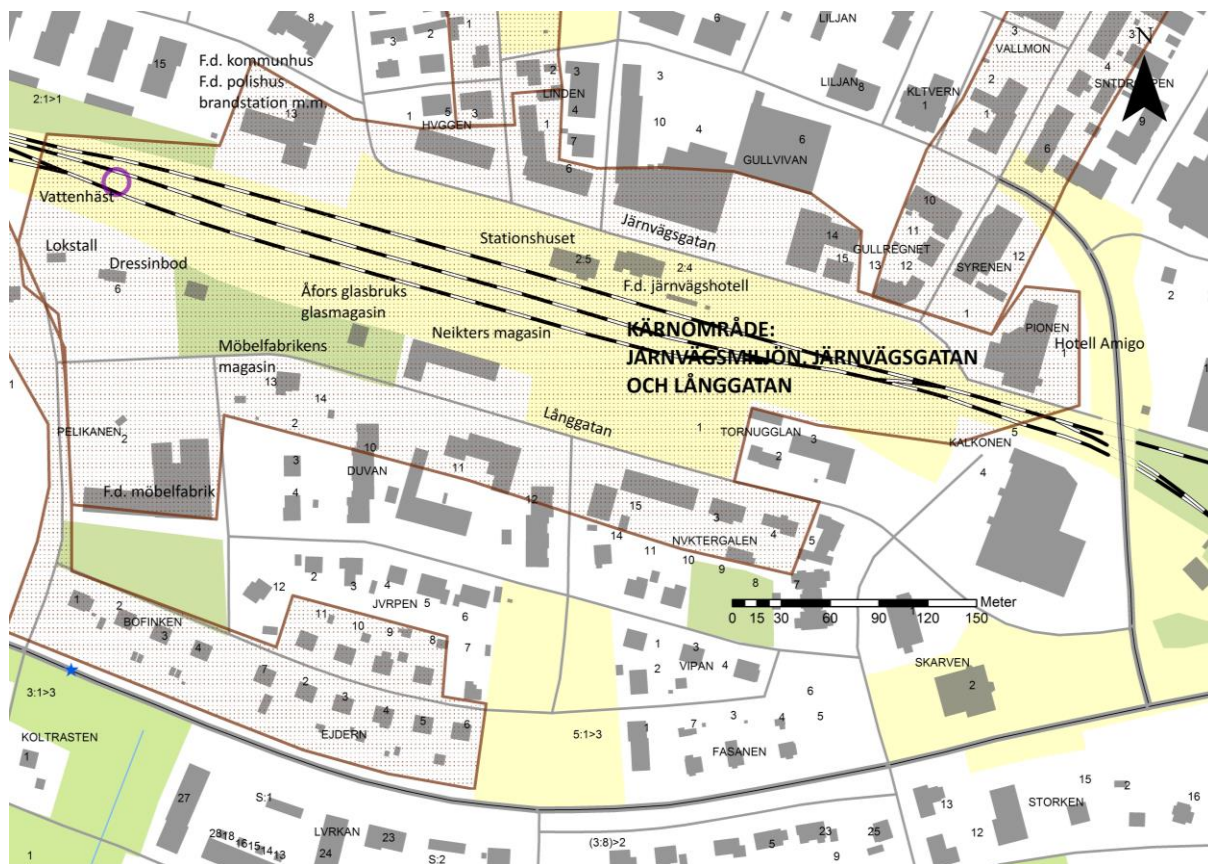
Spillkråkan 1, f.d. fordonshall vid Stenvägen.

Champinjonen 3, kedjehusområde.

Tulpanen 13, mindre flerfamiljshus vid Torggatan.

Karta över kärnområdet "Järnvägsmiljön, Järnvägs-gatan och Långgatan".

Kärnområde järnvägsmiljön, Järnvägs-gatan och Långgatan

Klass 1

Kärnområdet järnvägsmiljön formas omkring stationshuset och bangården i centrala Emmaboda. Järnvägsmiljön har sedan år 1874, då järnvägen drogs fram genom bygden och Emmaboda stationshus uppfördes på byn Gantesbos ägor, varit ortens självklara centralpunkt. Det var utifrån stationsområdet som de första gatorna drogs fram och de första husen uppfördes. Här samlas även idag viktiga samhällsfunktioner som kommunhus, hotell, butiker och restauranger. Trots att det i området finns många olika tidslager präglas stora delar av miljön av perioden före och strax efter sekelskiftet 1900, framförallt genom stationshuset och det intilliggande järnvägshotellet samt de kvarvarande magasinsbyggnaderna.

Stationshuset (1874) har en delvis välbevarad exteriör som tillkom efter en ombyggnad på 1920-talet. Intill stationshuset ligger även en välbevarad stenkällare (1874) omgiven av några fruktträd, vilken hörde till stinsträdgården (Emmaboda 2:5), samt ett f.d. järnvägshotell med restaurang (1878) där det bedrevs hotellverksamhet fram till 1963 (Emmaboda 2:4). Strax österut ligger en klassiskt utformad järnvägs-park med planteringar och vattenfontän, anlagd under 1930-talet i samband med Järnvägs-gatans breddning.

Järnvägsgatan leder parallellt med spåren och var den första gatusträckningen som byggdes i Emmaboda. Utmed Järnvägsgatans norra sida ligger affärs- och bostadshus, uppförda övervägande under 1900-talets senare hälft. Särskilt kan noteras f.d. Emmaboda möbelaffär (1955 ombyggnad, 1965 nybyggnad) med gatufasad av betongelement och ritad av kalmarsarkitekten Arne Delborn. Den ligger på den plats där samhällets första bostadshus låg (Linden 1). Alldeles intill ligger Hotell Lindens (1958) byggnad med välbevarad exteriör, byggt som hotell med butikslokaler i bottenvåningen (Linden 6). Gamla brandstationen/polisstationen/kommunhuset (1939) ligger i områdets västra del, i fonden av Järnvägsgatan (Alen 13). Mot öster finns en öppen torgyta, vilken tillkom i enlighet med ett stadsplaneförslag på 1950-talet. Vid torget ligger ICA (Gullvivan 4, 1973) och Konsum (Gullvivan 6, 1972), två tidstypiskt utformade livsmedelsbutiker. Lite längre österut ligger ett f.d. bankhus "Svenska Handelsbanken" (1930), exteriört relativt välbevarat i en tidstypisk monumental arkitektur (Gullregnet 15). Karaktärsskapande i miljön är även hotell Amigo (1958) som ligger i fonden av Järnvägsgatan mot öster (Pionen 1).

Utmed södra sidan av bangården leder Långgatan, som tillkom redan på 1870-talet som förbindelseväg söderut mot Långasjö. Utmed spårsidan finns ännu några godsmagasin och andra byggnader med anknytning till järnvägen kvar. Den mest utmärkande byggnaden är Neikters magasin (1902), en långsträckt gulmålad magasinsbyggnad som uppfördes av den för Emmaboda inflytelserika handelsmannen Axel Neikter¹⁵ i anslutning till dennes affärshus (1905) på motsatt sida av Långgatan (Emmaboda 2:1, Duvan 11). Magasinet har kvar sitt ursprungliga utförande och ger karaktär åt platsen, medan affärshuset är exteriört förändrat. På den öppna grusytan intill Neikters magasin låg den första marknadsplatsen som användes för första gången 1906. Här bedrevs kreatursmarknader fram till 1923 då marknadsplatsen flyttades till ett område norr om järnvägen. Öster om grusytan ligger en f.d. magasinsbyggnad, idag glasmästeri, tidigare hörande till Johansfors glasbruk. Byggnaden är flyttad från järnvägsområdet. Vidare västerut ligger ytterligare några byggnader; tidigare Åfors glasbruks glasmagasin¹⁶ (Emmaboda 2:1), Emmaboda möbelfabriks godsmagasin, en dressinbod och ett lokstall för lokomotorn (Örnen 6). Från bangården utgick tidigare en mängd stickspår till de olika godsmagasinen, en numera riven kolbrygga till Glasverket. I anslutning till bangården finns en vågkur där godsvagnarna vägdes (användes in på 1980-talet). Intill spåren finns en s.k. vattenhäst bevarad, ett grovt rör med kran viken användes för att fylla på vatten i ångloken (användes ännu på 1960-talet) (Emmaboda 2:1).

På södra sidan av Långgatan ligger f.d. Emmaboda möbelfabrik (Pelikanen 2), äldre affärshus, enstaka äldre villor och senare uppförda flerfamiljshus. Byggnaderna utgör en komponent i järnvägs miljön. Den f.d. möbelfabriks byggnader (1940-tal), idag återvinningscentral, utmärker sig. Möbelfabriken var en viktig arbetsplats och är en representant för den möbelindustri som var så viktig för ortens framväxt.¹⁷ Österut ligger ett flerfamiljshus (1930) inrymmande två bostadslägenheter med putsade fasader i

¹⁵ Handelsmannen Axel Neikter var drivande i Emmabodas handelsliv kring sekelskiftet 1900 och engagerade sig i många samhällsfrågor.

¹⁶ Här förvarades råvaror, som glassand, men också färdigt glas som skulle levereras med järnväg.

¹⁷ Emmaboda möbelfabrik startades 1913 då Oscar Carlsson flyttade hit sin möbeltillverkning av framförallt bord, stolar och sängar. Den äldsta fabriksbyggnaden revs på 1980-talet. Snickeriverksamheten var i drift fram till 1980-talet, idag återvinningscentral.

exteriört mycket välbevarat skick (Duvan 13).¹⁸ Vidare österut ligger ett affärshus (1905), vilket uppfördes som Neikter & Roséns diversehandel (Duvan 11). Byggnaden är exteriört förvanskad, men inrymmer ännu en affärsverksamhet. Affärsbyggnaden har en tydlig koppling till magasinsbyggnaden på motsatt sida Långgatan, det s.k. "Neikterska magasinet", se ovan. Emmaboda Färg-, tapet- och kemikalieaffär (1901) har inrymt kemikalieaffär sedan 1930-talet och har en välbevarad exteriör (Näktergalen 3).

Järnvägsområdet sett från sydost med "Neikterska magasinet" till vänster och stationshuset till höger.

Emmaboda 2:5, stationshuset stod klart 1874 då järnvägen invigdes.

Emmaboda 2:4, f.d. "Holms hotell", sedermera järnvägshotellet från 1878.

¹⁸ Huset är uppfört av verkmästaren Oscar Ottosson. De två ytterdörrarna är tillverkade av två bröder som bodde i huset.

Stenkällaren intill stationshuset ger en förståelse för hur området har utvecklats.

Den klassiskt utformade järnvägsparken utgör en viktig del av järnvägs miljön.

Järnvägs gatan sedd från korsningen med Storgatan. Detta var den första gata som anlades i det nya stationssamhället.

Linden 1, f.d. möbelaffären (1965) och Linden 6, Hotell Linden (1958) är båda tidstypiska och välbevarade.

Gullregnet 15, f.d. Svenska Handelsbanken (1930) och Hotell Amigo i fonden.

Långgatan med Duvan 11, affärshuset f.d. Neikter & Roséns diversehandel (1905) till vänster och "Neikterska magasinet" (1902) till höger. I fonden syns Glasverkets byggnader. Här låg marknadsplatsen i början av 1900-talet.

Näktergalen 3, välbevarat affärshus (1901).

"Neikterska magasinet" utmärker järnvägsområdet.

Glasverkets magasin där glassand förvarades.

Möbelfabriken's magasin och en dressinbod.

Stickspåren är idag borttagna, men kan ännu anas.

Mitt bland järnvägsspåren står en "vattenhäst" som användes för att fylla upp ångloken.

Ören 6, lokstall för lokomotorn.

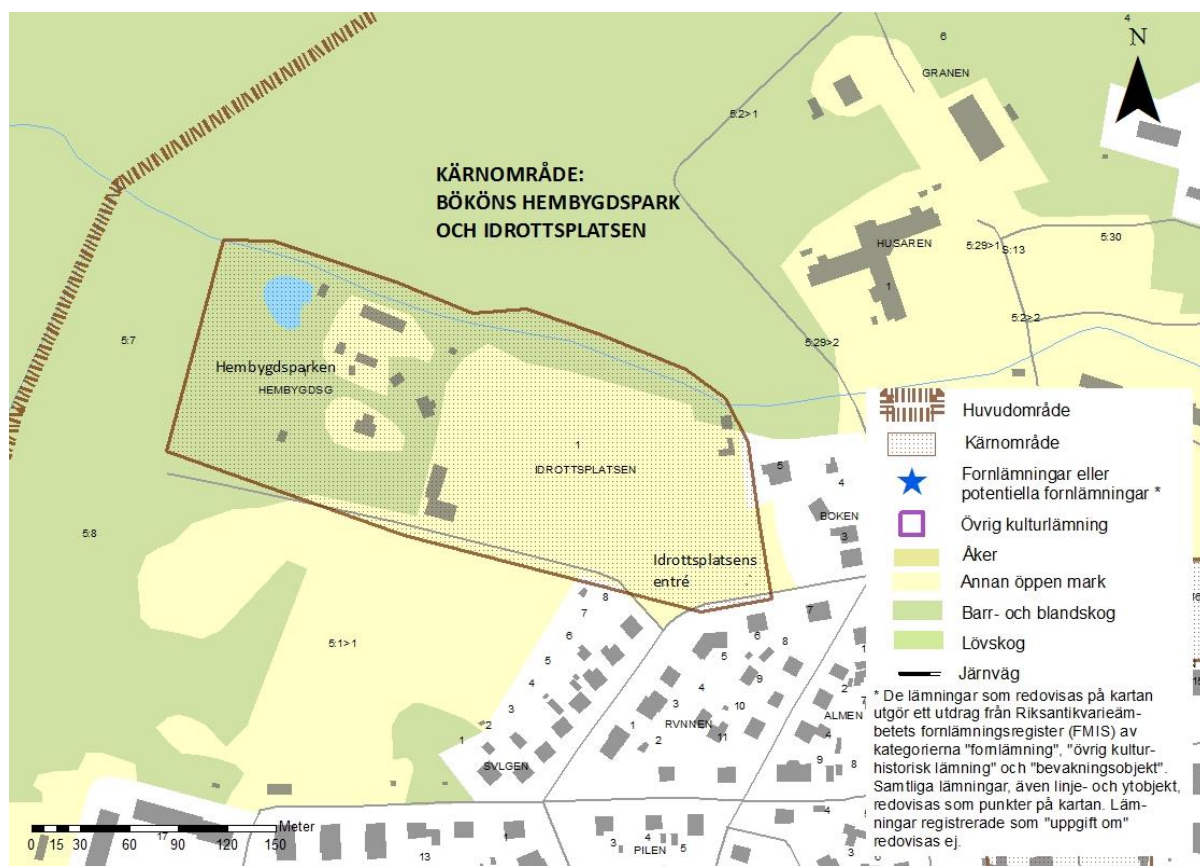
Ett våghus där godsvagnarna vägdes.

Duvan 13, välbevarat flerfamiljshus (1930).

Pelikanen 2, f.d. möbelfabriken (1940-tal).

Karta över kärnområdet "Bökös hembygdspark och idrottsplatsen".

Kärnområde Bökös hembygdspark och idrottsplatsen

Klass 2

Detta kärnområde är koncentrerat kring Bökös hembygdspark och idrottsplatsen i samhällets nordvästra del. Hembygdsparken och idrottsplatsen representerar två tidstypiska verksamheter som hade och ännu har en viktig funktion i det framväxande stationssamhället. Området utmärks av en öppen parkkaraktär där den av björkar allékantade Odengatan förbinder de två anläggningarna med varandra.

Hembygdsparken ligger i samhällets nordvästra del, på den gamla byn Gantesbos slättermark intill Bjurbäcken (Hembygdsgården 1). Markområdet inköptes 1938 av Karlskrona-Växjö Järnvägsaktiebolag och uppläts åt Emmabodaortens Hembygdsförening som bildats 1936. I Hembygdsparken finns olika typer av ditflyttade byggnader från olika tidsperioder som speglar en del av ortens och traktens äldre byggnadstradition. På en höjd mitt i parken står mangårdsbyggnaden (1800-tal) från den västra gården i Gantesbo. Huset, som var rivningshotat vid sin ursprungliga plats alldeles öster om kyrkan, var den första byggnaden som flyttades till parken och även orsaken till föreningens bildande.¹⁹ I parken finns även en ängslada som flyttats från stationsområdet, en ladugård (1700-tal) från Buemåla, en ryggåsstuga (1700-tal) från Rukebo och en kvarnbyggnad (1800-tal) från Kärrebo i Hälleberga, vilka

¹⁹ Möbelfabrikör Oscar Karlsson var drivande i frågan.

flyttades hit under de första decennierna. I utkanten av parken står en arrestlokal (1906) flyttad från den första marknadsplatsen vid Neikters magasin söder om järnvägsområdet. Dessutom finns en senare uppförd museibyggnad (1970) och en dansbana (1938) med scenbyggnad (1946) på platsen.

Emmaboda idrottsplats (1941) där Emmaboda IS huserar ligger alldeles öster om hembygdsparken (Idrottsplatsen 1). Emmaboda Idrottssällskap bildades redan 1927 och var drivande i frågan om idrottsplatsens tillkomst. Redan under de första åren arrenderade föreningen det aktuella mossmarkområdet, men i slutet av 1930-talet förvärvade Emmaboda köping markområdet av Karlskrona-Växjö Järnvägsaktiebolaget. Åren därpå rustades och ombyggdes idrottsplatsen. Idrottsplatsen har en välbevarad entré vid Odengatan som flankeras av två tidstypiska biljettkurer, uppförda av tegel med insläppsgrindar av svart smide emellan och med namnet ovan. Allt i klubbens färger svart och vitt. Idrottsplatsen ger ett homogent och prydligt intryck.

Hembygdsparken. Dammen grävdes i samband med att kvarnen som ses till vänster flyttades till platsen.

Mangårdsbyggnaden till den västra gården i Gantesbo står på en höjd i parken.

Arrestlokalen som flyttats från den gamla marknadsplatsen vid järnvägsspåren.

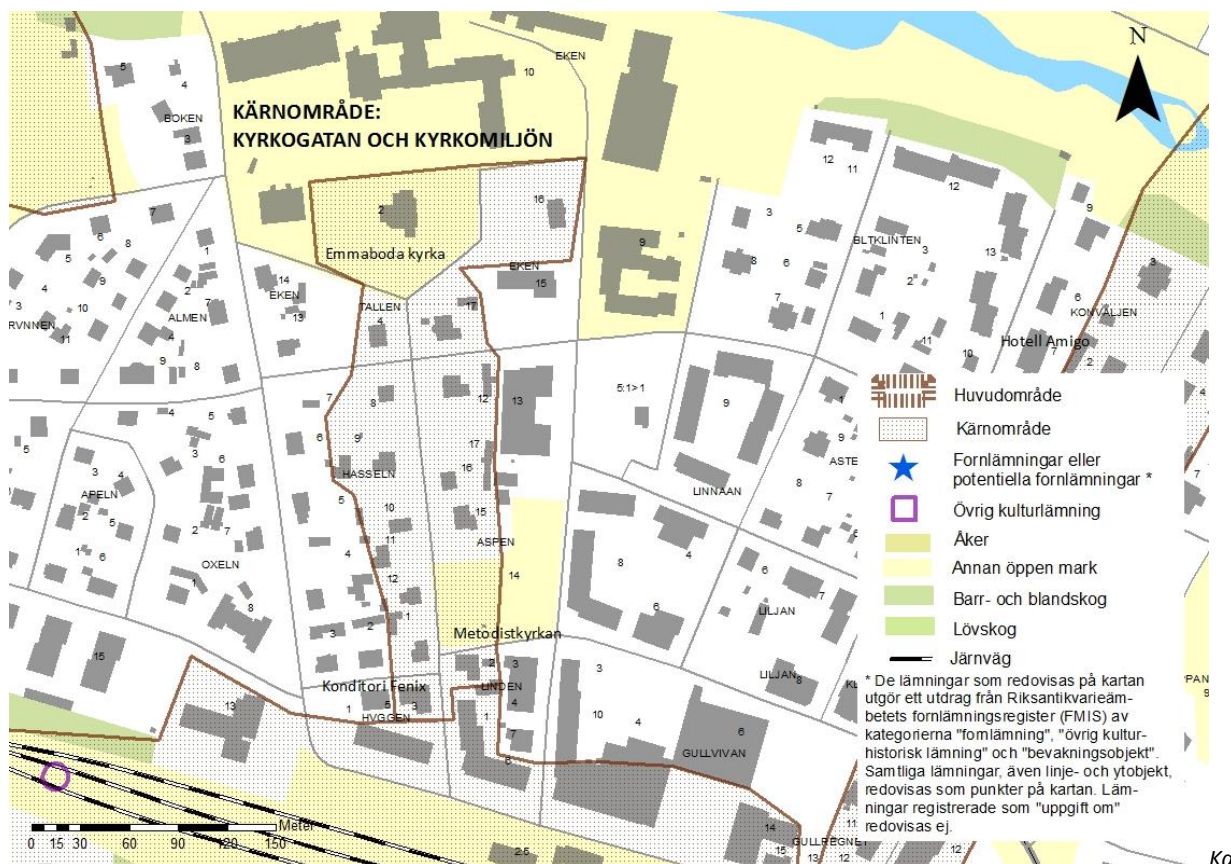
Idrottsplatsens värdiga entré från 1940-talet.

Idrottsplatsen ger ett prydligt intryck.

Den allékantade Odengatan förbinder idrottsplatsen och hembygdsparken med varandra.

rtat över kärnområdet "Kyrkogatan och kyrkomiljön".

Kärnområde Kyrkogatan och kyrkomiljön

Klass 1

Kärnområdet formar sig kring Kyrkogatan och kyrkomiljön kring Emmaboda kyrka i norr. Kyrkogatan (tidigare Kryssebodavägen) anlades redan på 1870-talet och var en av de första gatusträckningarna som tillkom efter järnvägens etablering. Gatusträckningen förband stationsområdet med gårdarna i Gantesbo och vägen vidare till byn Krysseboda. Kyrkogatan har därefter breddats vid flera tillfällen, första gången på 1930-talet. Än idag knyter Kyrkogatan tydligt samman den centralt belägna järnvägsmiljön och kyrkomiljön på höjden med varandra. Gatusträckningen präglas av villabebyggelse, huvudsakligen uppförd under 1900-talets första hälft. Kärnområdets norra del markeras genom en tydlig höjdskillnad från det omgivande samhället. På denna plats låg den ursprungliga bybebyggelsen i Gantesbo.

Utmed gatan ligger några av de första husen som uppfördes i det framväxande stationssamhället. Bostadshuset kallat "Fridhem" (1881), är byggt av snickaren Otto Lindqvist och är ett av de äldsta husen i området, dock exteriört förändrat (Hasseln 10). Gatans övriga villabebyggelse är övervägande uppförd omkring 1910–1930-talet. Många hus har byggts om, men det finns ännu några exteriört välbevarade exempel, vilka bidrar till att ge gatan dess karaktäristiska villaprägel. Några av de exteriört mest välbevarade villorna är belägna utmed gatans norra del, nära kyrkan.

Från norr räknat är dessa: ett bostadshus i funktionalistisk stil (1939) uppfört av Gunnar Håkansson (Tallen 4), ett större bostadshus (Eken 17, 1929), bostadshuset "Sofielund" (1911) byggt av snickaren Viktor Jonsson (Hasseln 7-8), bostadshuset "Evedal" (1920) med tillhörande uthus byggt av byggmästare Carl Johansson (Aspen 12) och bostadshuset "Gustafsberg" (1917) byggt av verkmästare Emrik Gustafsson (Hasseln 9). Bostadshuset "Karlslund" (1920) uppfört av virkeshandlaren K W Johansson har utbytta fönster, men är i övrigt exteriört välbevarat (Aspen 15).

I gatans fond mot norr ligger Emmaboda kyrka (1941) ritad av arkitekt Paul Boberg och uppförd i samband med att köpingen brutit sig ur moderförsamlingen Vissefjärda några år tidigare (Eken2). Kyrkan tillkom genom en ombyggnad av ett församlingshem (1926) som uppförts efter ritningar av arkitekt G Pauli på en tomt som skänkts av Karlskrona-Växjö Järnvägsbolag intill mangårdsbyggnaden vid västra Gantesbogården. Församlingshemmet byggdes mitt på den ursprungliga vägsträckningen mot Kryseboda som därmed fick dras om i en ny sträckning. Begravningsplatsen (1941), ritad av arkitekt Sven Ivar Lind, ligger i samhällets norra del. Utmed Torggatan ligger en villa (1935) som sedan 1941 fungerade som prästgård (Eken 8), nu åter privatbostad. Alldeles sydost om kyrkan ligger församlingshemmet (Eken 15, 1979).

Kyrkogatans södra del präglas av centrumnära bebyggelse. I det exteriört ombyggda huset där Konditori Fenix (1937) huserar har det bedrivits bagerirörelse sedan 1930-talet (Häggen 3). Metodistkyrkan (1927) är exteriört mycket välbevarad och utgör det andra kapellet som legat på platsen (Linden 2). Församlingen bedriver än idag verksamhet i byggnaden.

Kyrkogatan med Emmaboda kyrka i fonden.

Emmaboda kyrka stod klar 1941 efter en tillbyggnad av det befintliga församlingshemmet från 1926.

Tallen 4, bostadshus uppfört 1939 i välbevarad funktionalistisk stil.

Aspen 12, tidstypiskt bostadshus (1920) och uthus. Verandan är försedd med karaktäristiskt vridna stolpar.

Hasseln 7-8, bostadshus (1911) och uthuslänga på större trädgårdstomt omgiven av spjälstaket.

Häggen 3, konditori Fenix.

Linden 2, metodistkyrka.

Karta över kärnområdet "Storgatan".

Kärnområde Storgatan

Klass 2

Kärnområdet är koncentrerat kring miljön utmed Storgatan, fram till 1930-talet benämnd Algutsbodavägen. Området speglar på ett tydligt sätt samhällets utveckling, där bebyggelsen kan ses som årsringar från åren 1878–79, då gatan anlades, fram till idag. Den äldsta bebyggelsen återfinns utmed gatans södra del fram till Bjurbäcken. Storgatan som förbinder järnvägsstationen via Järnvägsgränd med landsvägen Karlskrona – Eksjö blev tidigt en av Emmabodas mest trafikerade leder och ett tydligt affärsstråk, vilket består än idag.

Byggnaderna utmed gatans sydligaste del har en tydlig centrumprägel, med flerfamiljshus med butikslokaler i bottenvåningen. Flera av husen är uppförda kring sekelskiftet 1900, men exteriört kraftigt förvanskade. Ett tidigt affärshus (1909) kallat "Hörnan" ligger i korsningen mot Järnväggsgatan (Gullregnet 12). Huset uppfördes av handelsmannen Axel Neikter som speceri- och diverseaffär, från 1930 dam- och herrklädesbutik ledd av Bernhard Jaensson²⁰, idag gym. Byggnaden som har ett centralt och synligt läge, har varit betydelsefull för ortens handelsliv, men är exteriört påtagligt förändrad. Alldeles intill ligger ytterligare ett äldre affärshus (1905) byggt av byggmästare Per Edvard Svensson (Gullregnet 11). Även detta hus är exteriört förändrat. Lite längre norrut ligger ett äldre bostadshus (1906) där det redan på 1910-talet bedrevs kaféverksamhet i bottenvåningen (Snödroppen 4). Huset är exteriört förändrat, men har kvar sina ursprungliga proportioner. Idag inryms Café Emmagården i huset. Längre norrut på Storgatan finns flerfamiljshus uppförda under 1950–1970-talet. Flerfamiljshuset kallat "Miljonbygget" (1957) utmärker sig bland dessa (Tulpanen 12)²¹. Huset har en tidstypisk, välbevarad arkitektur med putsade fasader och karaktäristiska detaljer.

Gatuavsnittet mellan Torggatan och Bjurbäcken har ännu en tydlig karaktär av villagata och utmärks av övervägande stora bostadshus uppförda kring sekelskiftet 1900 med tillhörande uthus och omgivna av lummiga trädgårdar. Flera av dessa hus uppfördes av personer med koppling till trähanteringen. De stora, påkostade husen visar hur bygdens viktiga råmaterial, träet, vid slutet av 1800-talet blev en viktig och värdebringande handelsvara. Utmed gatans västra sida, från söder sett, finns ett bostadshus "Marieberg" (1913), uppfört av disponent Fritz Svensson vid Br. Svenssons stenhuggeri (Konvaljen 1). Huset är exteriört förändrat genom tilläggsisolering. Vidare ligger ett bostadshus (1904) uppfört av förvaltare Johan Franzén (Konvaljen 2). Huset är exteriört i mycket välbevarat skick med två karaktäristiska glasverandor. Därefter följer ett större bostadshus (1906), uppfört som disponentvilla åt disponent Johan Forsman vid Emmaboda Snickerifabrik (Konvaljen 3). Huset är exteriört välbevarat och omges av en stor lummig trädgård. På gatans östra sida utmärker sig särskilt ett putsat bostadshus kallat "Transberg" (1907), uppfört av snickaren Alfred Karlsson (Violen 5). Huset är exteriört mycket välbevarat. Intill ligger ett bostadshus med träpanel kallat "Björkliden" (1925) uppfört av byggmästaren Hjalmar Johansson (Violen 4). Huset är exteriört relativt välbevarat, förutom utbytta fönster.

Närmast norr om Bjurbäcken ligger Pingstförsamlingens kyrkobyggnad (1980) som utmärker sig genom de kraftigt branta, plåttäckta takfallen, likt formen av ett tält (Köpmannen 1). På samma tomt ligger även det bostadshus (1936) som beboddes av fabrikör Erik Reinhold Johansson, som donerade pengar till "ER-sjön". Storgatans norra del präglas i övrigt framförallt av villabostäder och mindre flerfamiljshus uppförda under 1930- och 1950-talet i funktionalistiskt inspirerad arkitekturstil. Flera av husen har under de senaste åren genomgått exteriöra förändringar i form av tilläggsisoleringar, utbytta fönster eller fasadmateriäl. Ett fåtal hus har ännu kvar sin ursprungliga, funktionalistiska karaktär med putsade fasader och flacka tak. I kvarteret Köpmannen utmärker sig särskilt ett flerfamiljshus (Köpmannen 6) och ett enbostadshus (Köpmannen 5). I Kvarteret Hantverkaren utmärker sig husen på nr 2, 3 och 5. Norr om Esplanaden är det framförallt tre hus som utmärker sig, Timmermannen 3, Mästaren 4 och ett flerfamiljshus på Gesällen 10.

²⁰ Hörnan hade kvar matförsäljning fram till 1960, då Kalmar Läns tog över rättigheterna.

²¹ Namnet har huset fått eftersom det var första gången som kostnaden för en byggnation i Emmaboda översteg en miljon.

Södra delen av Storgatan har en tydlig centrumprägel, med flerfamiljshus med butikslokaler i bottenvåningen. Flera av husen är uppförda kring sekelskiftet 1900, men exteriört förvanskade.

Några äldre affärshus i kv. Gullregnet 10-12 från 1900-talets början.

Tulpanen 12, tidstypiskt flerfamiljshus kallat "Miljonbygget" (1957).

Storgatans sträckning mellan Torggatan och Bjurbäcken har en tydlig karaktär av villagata och karaktäriseras av stora bostadshus, uppförda kring sekelskiftet 1900 med tillhörande uthus och omgivna av lummiga trädgårdar.

Konvaljen 2, bostadshus (1904) med tillhörande uthuslänga.

Konvaljen 3, större bostadshus (1906) uppfört av disponenten vid Emmaboda Snickerifabrik.

Violen 5, putsat bostadshus (1907).

Violen 4, bostadshus (1925).

Storgatans norra del utmärks av villor och mindre flerfamiljshus uppförda under 1930- och 1950-talet i funktionalistisk stil.

Köpmannen 1, Pingstkyrkan (1980).

Köpmannen 1, fabrikör Erik Reinhold Johansson bostadshus. E R Johansson donerade pengar till skapandet av ER-sjön.

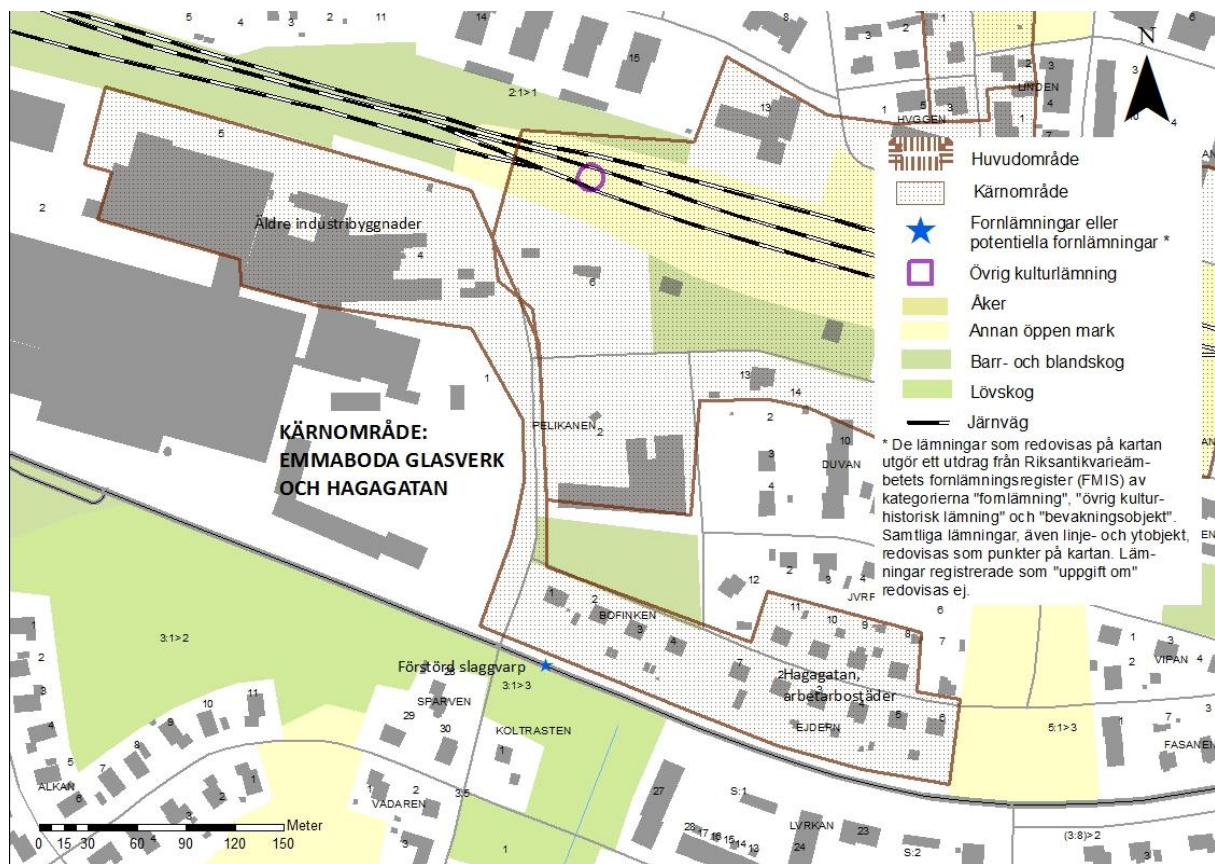
Ovan. Gesällen 10, mindre flerfamiljshus från 1950-talet.

Ovan t.h. Köpmannen 6, välbevarat flerfamiljshus.

T.h. Hantverkaren 2, bostadshus i funktionalistisk stil.

Glasverket var en viktig arbetsplats och har haft en stor betydelse för ortens näringsliv, men även för samhällets bostadsbyggande. Glasverket, liksom föregångaren Emmaboda fönsterglasbruk, sörjde själva för att personalen skulle få bostäder. I området öster om fabriksbyggnaderna finns flera av de hus som uppfördes åt de anställda vid Glasverket. Utmed Hagagatan ligger ett tjugotal villor i tidstypiskt funktionalistisk stil, uppförda under 1940-talet, ursprungligen enhetligt utformade med ljust putsade fasader och flacka sadeltak. Husen omges av relativt stora trädgårdar, med låga staket ut mot gatan. Sedan husen övergick i privat ägo har flertalet av husen förändrats exteriört genom ändrade fasadmaterial och ny färgsättning, men det finns ett fåtal som ännu har kvar stora delar av sitt originalutförande (Järpen 8, Järpen 11, Ejdern 2, Ejdern 5, Bofinken 3, Bofinken 4). På Hagagatan ligger även några äldre bostadshus, uppförda under 1920-talet, samt ett av de första bostadshusen som uppfördes söder om järnvägen. Bostadshuset (1886) är dock i exteriört förändrat utförande (Järpen 7).

Emmaboda glasverks fabriksbyggnader ger ett dominerande intryck i samhället.

Ovan. De äldsta byggnaderna är uppförda av rött tegel och inrymmer idag diverse olika verksamheter. I förgrunden syns en siloanläggning från 1950-talet, klädd med tidstypiska eternitskivor.

T.v. De olika byggnadskropparna är sammanlänkade med varandra. På fasaden står "GLASVERKET" i mosaik.

De enhetligt utformade husen utmed Hagagatan uppfördes av Emmaboda glasverk under 1940-talet som bostäder åt de anställda.

Bofinken 4.

Järpen 8, huset har ett ursprungligt utförande.

Referenser

Emmaboda tätort 125 år, 1999, Emmaboda Hembygdsförening.

Lamke, Lotta, 2008, *Emmaboda kommuns industriarv*, rapport Kalmar läns museum.

Moreau, Ann, 1986, *Kulturhistorisk utredning Emmaboda – Lindås*, Ur: Kulturminnesvårdsprogram för Emmaboda kommun, 1984.

Ågren, Carl, 1974, *Emmaboda- ett småländskt samhälle, dess uppkomst och utveckling*, Emmabodaortens hembygdsförening.

Lantmäteriets historiska kartor, www.lantmateriet.se

Riksantikvarieämbetets Fornsök, www.raa.se

Kalmar läns museums topografiska arkiv.

Kalmar läns museums bildarkiv.

Betydelsefulla karaktärsdrag, områden och objekt

- Äldre vägdragningar i huvudområdet. Kyrkogatan (Kryssebodavägen) utgör den gamla byvägen mellan Gantesbo och byn Krysseboda. Järnvägs-gatan, Storgatan, Kyrkogatans södra del och Långgatan anlades under 1870-talet och utgör de äldsta gatusträckningarna i stationssamhället Emmaboda.
- Bjurbäckens flöde som markerar byn Gantesbos ägor och som idag utgör en betydelsefull miljö i samhället. ER-sjön.
- Äldre strukturer och karaktärsdrag i samhället, vilka finns mer utförligt beskrivna under respektive kärnområde:
- *Järnvägsmiljön, Järnvägs-gatan och Långgatan.* Tydlig centrumkaraktär med bebyggelse från samhällets hela framväxttid representerad. Tidiga vägdragningar i det framväxande Emmaboda. Sammanhållen järnvägsmiljö med stationshus, hotell, flera magasin och andra objekt med järnvägsanknytning, är central för förståelsen för Emmabodas framväxt.
- *Bököns hembygdspark och idrottsplatsen.* Området präglas av en öppenhet och har en tydlig parkkaraktär. Hembygdsparken med traditionella byggnader med bevarad ursprungskaraktär från den omgivande bygden. Entrégrindarna vid idrottsplatsen. Allékantade Odengatan.
- *Kyrkogatan och kyrkomiljön.* Samlad kyrkomiljö med kyrka, församlingshem och f.d. prästgård från olika tidsepoker. Kyrkogatan med tydlig karaktär av villagata med tidstypiska och välbevarade villor från 1910–1930-talet.
- *Storgatan.* Historiskt viktig genomfartsled och huvudgata i det framväxande Emmaboda under sent 1800-tal och 1900-talets första hälft. Södra delen av gatan har karaktär av centrumnära affärsgata. Sträckan mellan Torggatan och Bjurbäcken karaktäriseras av villabebyggelse från sekelskiftet 1900 med stora trävillor med omgivande trädgårdar, flera uppförda av personer med koppling till den vinstbringande trähanteringen. Den norra delen präglas av villor och mindre flerfamiljshus från övervägande 1940–1960-talet.
- *Emmaboda Glasverk.* En samlad industrimiljö med fabriksbyggnader från olika tidsperioder. Hagagatan med tidstypiska arbetarbostäder med bevarad karaktär.

Befintligt skydd

- Fornlämningar skyddas av Kulturmiljölagen (KML 2 kap). En ny lag trädde i kraft 1 januari 2014, vilken bl.a. innebär att *lämningar efter människors verksamhet under forna tider, som har tillkommit genom äldre tiders bruk och som är varaktigt övergivna, samt tillkommit innan år 1850*, är skyddade. Detta medför att till exempel alla torp-/kvarnlämningar uppförda innan 1850 numera är skyddade. Fornlämningsregistret är under bearbetning. De på kartan med blå stjärnor markerade fornlämningarna utgår från bedömningar gjorda utifrån den tidigare Kulturminneslagen, fornminnesregistret, fornsök. Fornlämningar får inte rubbas, tas bort, täckas över eller på annat sätt ändras eller skadas utan tillstånd från länsstyrelsen. Det gäller även det s.k. fornlämningsområde som omger varje fornlämning, Riksantikvarieämbetet eller länsstyrelsen beslutar om vad som är fornlämning och fornlämningsområde.

- Kyrkan med kyrkotomt/kyrkogård skyddas av Kulturmiljölagen (KML 4 kap) och skall vårdas och underhållas så att de inte förvanskas. Ändringar får inte göras utan tillstånd från länsstyrelsen.
- Emmaboda utgör en utpekad miljö i det politiskt antagna Emmaboda kommuns kulturminnesprogram 1984. Utpekade byggnader i dessa bebyggelseområden ska betraktas som särskilt värdefulla ur kulturhistorisk synpunkt och omfattas därmed av förvanskingsförbud enligt Plan- och Bygglagen. (PBL 8 kap 13 §).
- Alla byggnader omfattas av varsamhetskravet i Plan- och Bygglagen. Detta innebär att ändring av en byggnad alltid ska utföras varsamt, så att man tar hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och tar tillvara byggnadens tekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. (PBL 8 kap 17 §). Varsamhetskravet gäller både exteriört och interiört.
- Särskilt värdefulla byggnader och områden får inte förvanskas (PBL 8 kap 13 §). Även underhållet av en byggnad ska anpassas till dessa värden och till omgivningens karaktär (PBL 8 kap 14 §).
- F.d. Glasverkets fabriksbyggnader och arbetarbostäder, liksom Emmaboda Mekaniska verkstad vid Östra Sveagatan är utpekade som två av Emmaboda kommuns kulturhistoriskt mest intressanta industrimiljöer i utredningen "Emmaboda kommuns industriarv" som togs fram av Kalmar läns museum år 2005.

Rekommendationer och förslag till skydd

- Kärnområdena är känsliga för förändringar och bör betraktas som kulturhistoriskt särskilt värdefulla bebyggelseområden enligt Plan- och bygglagen (PBL 8 kap 13 §). Fastighetsägare bör informeras om detta och vad det innebär. Områdena och deras byggnader får förändras, men inte rivas eller förvanskas. Husen ska underhållas så att de särskilda värdena och byggnadernas ursprungliga karaktär bevaras. Fasad- och takmaterial, utförande och kulörer samt äldre detaljer som dörrar och fönster bör bevaras, såvida det inte handlar om rena skyddsåtgärder, ex. täckning av överloppsbyggnader med plåttak.
- Inom kärnområdena bör nybyggnader och tillbyggnader anpassas till områdenas kulturmiljö vad gäller placering, skala, material och färgsättning. Mer omfattande förändringar inom kärnområdet bör föregås av en antikvarisk förundersökning. Vid lovgivning och planläggning bör särskild antikvarisk hänsyn tas i dessa områden, vilket kan motivera att särskilda antikvariska kunskapsunderlag upprättas.
- Det är önskvärt att planbestämmelser, d.v.s. detaljplaner, upprättas för alla kärnområden alternativt att en översyn av gällande detaljplaner görs. I planbestämmelserna bör en generell lovplikt införas för rivning, för åtgärder som avsevärt påverkar befintliga byggnaderna yttre utseende samt för åtgärder avseende ekonomibyggnader. Bebyggelsens kulturhistoriska värden bör i områdesbestämmelserna skyddas genom varsamhetsbestämmelser eller skyddsbestämmelser.
- Det är önskvärt med en inventering av all bebyggelse i Emmaboda där kulturhistoriskt värdefulla byggnader identifieras och pekas ut.

Länsstyrelsen
Kalmar län